

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שניים שעשו מלאכה ביחד

(צ"ב ב') משנה: המוציא ככר לרשות הרבים, חייב. הוציאוהו שניים, פטורין (כדילפינן "בַּעֲשֵׂתָהּ", יחיד ולא שניים). לא יכול אחד להוציאו, והוציאוהו שניים, חייבין (שכיוון שלא יכול אחד להוציא, דרך להוציא בשניים, ולא מיעטו הפסוק). ורבי שמעון פוטר.

תניא: (א) זה יכול וזה יכול - רבי מאיר מחייב, ורבי יהודה ורבי שמעון פוטרים.

(ב) זה אינו יכול וזה אינו יכול - רבי יהודה ורבי מאיר מחייבים, ורבי שמעון פוטר¹.

(ג) זה יכול וזה אינו יכול - דברי הכל חייב.

(צ"ג א') אמר מר: זה יכול וזה אינו יכול, דברי הכל חייב. (ומברר) הי מנייהו מיחייב?

אמר רב חסדא: זה שיכול (שהוא עשה הכל), דאי זה שאינו יכול מאי קא עביד? אמר ליה רב המנונא: דקא מסייע בהדיה. אמר ליה: מסייע אין בו ממש.

(צ"ג ב') אמר מר: זה יכול וזה יכול, רבי מאיר מחייב. איבעיא להו: בעינן שיעור לזה ושיעור לזה (כגון באוכל, כגרוגרת לכל אחד), או דילמא שיעור אחד לכולם²?

רב חסדא ורב המנונא -

חד אמר: שיעור לזה ושיעור לזה.

וחד אמר: שיעור אחד לכולן (די בו לחייב את שניהם. והגמרא מסייעת לו מכמה משניות).

שיטות הראשונים

זה יכול וזה יכול: פסק הרמב"ם כרבי יהודה ורבי שמעון, שזה יכול וזה יכול, פטור.

זה אינו יכול וזה אינו יכול: פסק הרמב"ם כרבי מאיר ורבי יהודה, שזה אינו יכול וזה אינו יכול, חייב. וכמאן דאמר שכדי להתחייב צריך שיהיה שיעור אחד לזה, ושיעור אחד לזה.

זה יכול וזה אינו יכול: פלוגתא דרב חסדא ורב המנונא. וכתבו תוספות, נראה לר"י דהאי אינו יכול, היינו אפילו בעל כח הרבה, אלא שהוא נושא הקורה בענין זה בכי האי גוונא שאלמלא אחר לא היה יכול לנושאה לבדו³. ופסקו רמב"ם, רי"ד, ריא"ז, ומאירי, כרב חסדא, דמסייע אין בו ממש⁴.

1. רבי מאיר מחמיר מכולם, ולדידיה תמיד חייב לפחות אחד. ורבי שמעון מיקל מכולם. ונחלקו בדרשת הפסוק לענין חטאת, "בַּעֲשֵׂתָהּ", העושה את כולה ולא מקצתה.

2. וכן לר' יהודה הספק, בזה אינו יכול וזה אינו יכול, אלא שאין רגילות באין יכול שלא יהא בו שיעור לכל אחד (תוס' צ"ג ב', ד"ה אמר מר).

3. כגון באצבע, או תופשה בענין זה שאינו יכול לנושאה לבדו. דמה לנו לכחו, כיון דהשתא מיהא אינו יכול לנושאה.

4. מקורות - תוספות (צ"ג א', ד"ה אמר מר). רמב"ם (הל' שבת א, טז). ריא"ז (הלכה ב, סעי' ז). מאירי (צ"ב ב', ד"ה אמר המאירי המשנה החמישית).